

Ymchwiliad y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau i ddiogelwch tân mewn perthynas â blociau uchel o fflatiau

Tystiolaeth ysgrifenedig Ysgrifenyddion y Cabinet dros Gymunedau a Phlant a'r Amgylchedd a Materion Gwledig

Mae'r papur dystiolaeth hwn yn nodi rhai o'r prif ddatblygiadau, camau gweithredu, ac ystyriaethau ers trychineb ofnadwy Tŵr Grenfell.

1 Nodi adeiladau, meithrin cysylltiadau a datblygu canllawiau

Mae maint, cymhlethdod amlwg a natur cyfnewidiol y gweithgareddau yn dilyn y tân yn Nhŵr Grenfell wedi pwysleisio pa mor hollbwysig yw rhannu gwybodaeth effeithiol a chyfathrebu'n effeithiol rhwng gweinyddiaethau, asiantaethau ac wrth gwrs, denantiaid.

Ar y dechrau, roedd cael llif effeithiol o wybodaeth rhwng Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol Llywodraeth y Deyrnas Unedig (DU) a Llywodraeth Cymru wedi profi i fod yn heriol. Datblygodd hynny i fod hyd yn oed yn fwy cymhleth oherwydd i asiantaethau eraill ddod yn rhan o'r broses, er enghraifft y Sefydliad Ymchwil Adeiladu (BRE). Roedd fel petai natur y sefyllfa a chyflymdra'r ffordd yr oedd yr amgylchiadau yn datblygu yn rhoi straen ar adnoddau ac wedi arwain at rai anawsterau yn gynnar yn y broses. Ond, fel y mae pethau ar hyn o bryd, mae'r dull cyfathrebu rhwng gweinyddiaethau (ac asiantaethau eraill hefyd) wedi datblygu i fod yn fwy rhwydd ac effeithiol. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant yn cymryd rhan mewn grwpiau gweinidogol sy'n cael eu cadeirio gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Gymunedau a Llywodraeth Leol, ac mae cysylltiad wythnosol fan lleiaf ar lefel swyddogol, gan gynnwys y ffaith bod cysylltiadau allweddol wedi'u sefydlu, a gwybodaeth yn cael ei rhannu mewn modd mwy amserol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ceisio sicrhau bod pawb sy'n ymwneud â'r maes yn cael gwybod popeth sydd ei angen, gan rannu gwybodaeth yn eang, er enghraifft drwy'r ffyrdd canlynol:

- Datganiadau Ysgrifenedig rheolaidd at Aelodau'r Cynulliad drwy gydol trefniant profi'r BRE;
- Tudalen ar wefan Llywodraeth Cymru ar gyfer Cwestiynau Cyffredin: <http://gov.wales/topics/housing-and-regeneration/services-and-support/grenfell-tower-faqs/?skip=1&lang=cy> . Mae'r dudalen hon wedi bod yn cael ei diweddarau ddwy waith yr wythnos;
- Dull cyfathrebu â'r cyfryngau i 'chwalu'r chwedlau', gan gynnwys rhoi gwybod y newyddion diweddaraf yn fanwl i lywodraeth leol;
- Telegynadleda dyddiol ar y dechrau, sydd bellach yn digwydd ddwy waith yr wythnos, â phartneriaid allweddol, gan gynnwys partneriaid yn y Trydydd Sector ac yng Nghymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Meithrin Cysylltiadau â'r Sector Preifat

Mae cael hyd i'r darlun llawn a chywir mewn perthynas ag adeiladau preswyl uchel yn y sector preifat wedi profi i fod yn anodd. Fel sy'n wir mewn mannau eraill yn y DU, mae'n anodd cadarnhau, er enghraifft, nifer a lleoliad adeiladau preswyl uchel, manylion awdurdodol am berchenogion, gwybodaeth gywir am asiantau rheoli neu reolwyr blociau, a bodolaeth adeiladau defnydd cymysg. Rydym wedi cydweithio'n agos â llywodraeth leol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a rhanddeiliaid eraill wrth ymdrechu'n barhaus i gael gwybod am yr holl adeiladau preswyl uchel yng Nghymru sydd o dan berchenogaeth breifat, gan gynnwys llety myfyrwyr sydd o dan berchenogaeth breifat. Fodd bynnag, wrth edrych ymlaen, byddwn yn cydweithio â phartneriaid i sicrhau bod system fwy effeithiol yn cael ei datblygu i sicrhau bod gennym y rhestr lawn ddiweddaraf o adeiladau uchel, gan gynnwys manylion am y perchenogion a/neu reolwyr cysylltiedig, ar draws pob sector.

Fel y mae pethau ar hyn o bryd, rydym wedi dod o hyd i rydd-ddeiliaid neu asiantau rheoli fwy na 80 o flociau uchel o fflatiau sydd o dan berchenogaeth breifat. Rydym wedi ysgrifennu atynt yn pennu'r camau y dylent eu cymryd i ganfod a phrofi cladin o ddeunydd cyfansawdd alwminiwm (ACE), a'r mesurau rhagofalus priodol y mae angen iddynt eu cymryd os yw ACE yn bresennol. Rydym hefyd wedi atgoffa landlordiaid/asiantau rheoli fod angen iddynt gynnal asesiadau risg safonol a diogelu rhag tân yn unol â chyngor y Llywodraeth a'r Gwasanaethau Tân ac Achub.

Mae cyngor a chyfarwyddyd pellach wedi'u darparu hefyd gan gyrrff gynrychioliadol perthnasol, gan gynnwys, er enghraifft, Cymdeithas Asiantau Rheoli Preswyl, Cymdeithas Landlordiaid Preswyl, a Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig.

Llety Myfyrwyr (Addysg Uwch)

Rydym yn parhau i gael hyd i fanylion cywir am lety mewn adeiladau uchel i fyfyrwyr, fel ein bod ni a'r myfyrwyr yn gallu cael ein sicrhau am ddiogelwch a llesiant y myfyrwyr hynny. Mae myfyrwyr mewn sefydliadau addysg uwch yng Nghymru, ar y cyd â thenantiaid eraill, yn preswyl mewn gwahanol fathau o lety, sy'n cael eu perchen neu eu rheoli gan ddarparwyr gwahanol. Rydym wedi gweithio ar y cyd â Chyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) i gasglu gwybodaeth a fydd yn helpu i ganfod yr holl adeiladau preswyl uchel y mae myfyrwyr yn byw ynddynt. Fodd bynnag, nid yw prifysgolion bob amser yn gwybod beth yw cyfeiriad eu myfyrwyr yn ystod y tymor, nac ychwaith yn cael gwybod am unrhyw gyfeiriadau newydd. Fel canlyniad, mae cael gwybod yn fanwl am lety myfyrwyr sydd mewn adeiladau uchel neu am lety sy'n cael ei ddefnyddio gan fyfyrwyr ar draws pob sector yn fater cymhleth. Mae prifysgolion eisoes wedi darparu gwybodaeth am adeiladau y maent yn berchen arnynt, neu'n dod o dan drefniadau contract, ac maent wedi cynorthwyo lle bo hynny'n bosibl wrth ganfod llety mewn adeiladau uchel yn y sector preifat.

Os yw'r sefydliad yn berchen ar adeiladau preswyl, neu os bydd ganddynt berthynas contractiol â ddarparwyr allanol, gofynnwyd iddynt gynnal adolygiad

o'r adeiladau hynny; yn enwedig adeiladau uchel sydd â chladin ACM. Nid oes unrhyw adeiladau o'r fath wedi'u nodi. O ran darparwyr yn y sector preifat, mae CCAUC hefyd wedi gofyn i sefydliadau nodi unrhyw lety mewn adeiladau uchel sy'n cael ei ddefnyddio gan eu myfyrwyr (er mwyn gallu gwybod am berchenogion neu asiantau rheoli a chysylltu â nhw, a gallu cadarnhau manylion am amlen allanol eu hadeiladau). Mae perchenogion neu asiantwyr yn cael defnyddio'r un profion sgrinio, ac yn cael hyd i'r un canlyniadau ar gyfer profion system gyfan, gan gynnwys yr un cyngor a chyfarwyddyd, â landlordiaid tai cymdeithasol.

Mae CCAUC yn parhau i fonitro cyfarwyddyd a gwybodaeth wrth iddynt ddod ar gael, ac maent yn sicrhau bod sefydliadau a Llywodraeth Cymru yn cael gwybod y newyddion diweddaraf.

Cefnogi Landlordiaid

Yn dilyn y profi cychwynnol a gynhaliwyd gan BRE, a'r profion dilynol ar raddfa eang a gynhaliwyd ganddynt, mae Llywodraeth Cymru wedi cydweithio'n agos â landlordiaid, yn y sectorau cymdeithasol a phreifat. Ar ôl cwblhau profion BRE ar raddfa eang ac adrodd amdanynt, cafodd canllawiau eu cynhyrchu gan yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol sy'n gysylltiedig â'r saith prawf.

Mae'r canllawiau hyn yn ategu canllawiau Cymdeithas Llywodraeth Leol a gynhyrchwyd ar gyfer y sector tai cymdeithasol ar ddiogelu rhag tân mewn blociau preswyl uchel o fflatiau a adeiladwyd yn bwrpasol. Byddwn yn parhau i feithrin cysylltiadau â landlordiaid ar draws pob sector er mwyn penderfynu a fyddai cael rhagor o ganllawiau sy'n benodol i Gymru yn fuddiol.

Hyd yma, mae canlyniadau'r profion ar raddfa eang sydd 'wedi methu' yn cyd-fynd â'r deunydd cladin ar 11 o adeiladau a nodwyd yng Nghymru. Rydym wedi dilyn dull gwaith achos wrth gydweithredu â landlordiaid (mae un sefydliad yn y sector tai cymdeithasol yn cyfrif am dri o'r adeiladau), a/neu'r asiant rheoli (mae un asiant rheoli ar gyfer yr wyth adeilad yn y sector preifat mewn dau ddatblygiad). Mae timau gwaith achos, sy'n cynnwys swyddogion o Lywodraeth Cymru a enwyd, yn cydweithio'n agos â landlordiaid, asiantau rheoli a'r Gwasanaethau Tân ac Achub, er mwyn sicrhau bod partïon yn cael digon o wybodaeth, ac yn ymwybodol o ganllawiau Panel Arbenigwyr y DU (yr ydym wedi'u mabwysiadu), ac o arferion newydd. Os yw'n briodol, bydd y timau'n monitro unrhyw gamau gweithredu sydd angen eu cymryd. Byddwn yn bwrw ymlaen â dull tebyg ar gyfer unrhyw achosion eraill sy'n codi.

Mae cael cyllid ar gyfer gwaith adfer yn aros yn fater i landlordiaid; ond, rydym yn ymwybodol o effaith bosibl unrhyw gyllid ychwanegol newydd gan Lywodraeth y DU a'r posibilïadau o ran cyllid yn sgil symiau canlyniadol Barnett a allai godi yn y dyfodol.

Cyngor i Denantiaid

Mae gwneud yn siŵr bod tenantiaid yn cael y cyngor a'r wybodaeth ddiweddaraf yn hollbwysig ac yn rhoi sicrwydd hefyd. Fodd bynnag, rhaid

taro'r man canol rhwng rhoi cyngor clir a chynhwysfawr ynghylch risgiau tân, ac achosi gofid dianghenraid (yn enwedig yn sgil trychineb eithriadol fel un Tŵr Grenfell). Mae rhoi cyngor o'r fath, gan gynnwys unrhyw ddiweddariad neu newidiadau, yn fater i'r landlordiaid a'r Gwasanaethau Tân ac Achub yn y bôn, yn hytrach nag i lywodraeth. Yn gyffredinol, rydym yn fodlon bod y cyngor wedi bod yn gywir, yn realistig ac yn bwyllog. Mae enghreifftiau ymarferol o feithrin cysylltiadau â thenantiaid wedi creu argraff dda arnom, a byddwn yn ystyried sut a phryd y gallai'r rhain gael eu rhannu.

Llais y Tenant

O ran sicrhau llais cynrychioliadol, mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cymorth ariannol ar hyn o bryd i Wasanaeth Ymgynghorol Cyfranogiad Tenantiaid Cymru (TPAS Cymru) - y corff cynrychioladol ar gyfer tenantiaid tai cymdeithasol yng Nghymru. TPAS Cymru sydd yn y sefyllfa orau i arwain ar eiriolaeth tenantiaid, yn ychwanegol at gynnig cymorth i denantiaid. Fel corff cynrychioladol cenedlaethol mae eu cylch gwaith yn cynnwys lobiö ar ran eu haelodau.

Mae rhaglen waith TPAS Cymru ar gyfer y ddwy flynedd nesaf yn cynnwys cynhyrchu cyngor a chyfarwyddyd i ddatblygu a hyrwyddo cyfranogi at y Sector Rhentu Prefiat ar y cyd â sefydliadau partner, gan gynnwys Rhentu Doeth Cymru, Cymdeithas Landlordiaid Preswyl Cymru a Shelter Cymru. Mae TPAS Cymru hefyd yn aelod o Undeb Rhyngwladol y Tenantiaid; mae cynrychiolydd o TPAS Cymru yn rhan o Grŵp Cyngori Llywodraeth Cymru ar Ddiogelwch Tân.

2. Fframwaith Statudol

Gorchymyn Diogelwch Tân

Personau Cyfrifol

O dan Orchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005, mae'n ofynnol i 'personau cyfrifol' gymryd camau i sicrhau diogelwch tân mewn adeiladau annomestig. Mae'r person cyfrifol yn amrywio yn ôl y math o adeilad sydd dan sylw, ac mae'n bosibl cael mwy nag un person cyfrifol ar gyfer unrhyw adeilad penodol.

Ar hyn o bryd, mae'r Gorchymyn yn mabwysiadu agwedd 'gyffredinol' sy'n cynnwys pob adeilad annomestig, o siopau cornel i flociau o fflatiau i ffatrioedd, yn ôl yr un telerau ar y cyfan.

Mae angen i bersonau cyfrifol allu cyflawni'r dyletswyddau y mae'r Gorchymyn yn eu gosod, gan y byddai diffyg gwybodaeth neu gymhwysedd mewn perthynas â diogelwch tân yn gyffredinol, ac â'r Gorchymyn yn benodol, yn amlwg yn rhoi pobl mewn perygl. O ystyried hynny, rydym yn cytuno y dylid

rhoi mwy o ystyriaeth i'r gofynion presennol ar gyfer cymhwysedd o ran diogelwch tân sy'n cael eu rhoi ar unigolion o dan y Gorchymyn.

Gallai gofyniad mwy penodol o ran cymhwysedd fod yn fwy addas mewn perthynas â threfniadau ar gyfer adeiladau sy'n risg uchel, er enghraifft blociau uchel o fflatiau (ond hefyd gweithfeydd ailgylchu ac ysbytai). Mae'n bosibl y gallai dilyn yr un gofyniad ar gyfer ffermydd bach neu swyddfeydd un ystafell greu beichiau anghymesur, a phrin iawn fyddai'r effaith ar y risg isel o dân ar safleoedd o'r fath.

Cydnabyddir hefyd ei bod yn anodd i Wasanaethau Tân ac Achub (ac eraill) ar hyn o bryd *nodi* personau cyfrifol o dan y Gorchymyn. Mae ehangder y Gorchymyn yn golygu y gallai unrhyw un, o unig fasnachwr i landlord absennol rhyngwladol, fod yn berson cyfrifol. Mae'r sefyllfa'n arbennig o gymhleth ar gyfer adeiladau defnydd cymysg neu dan berchenogaeth, a byddai mwy o eglurhad a manyldeb yn sicr yn fuddiol.

Felly, mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod bod achos mewn egwyddor i adolygu Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005. Fodd bynnag, nid yw'r pŵer gan Weinidogion Cymru i wneud unrhyw newidiadau i'r Gorchymyn. Wrth lunio'r sefyllfa ar gyfer y dyfodol, byddwn hefyd yn dymuno rhoi sylw i'r argymhellion sy'n codi yn sgil yr adolygiad annibynnol o reoliadau adeiladau a diogelwch tân. Byddwn yn cydweithio'n agos â Llywodraeth y DU wrth gwrs, o ran rhoi unrhyw ganfyddiadau ar waith ac ystyried eu goblygiadau mewn perthynas â'r Gorchymyn.

Awdurdodau Tân ac Achub a Chyrrff Rheoli Adeiladu

Mae dyletswydd statudol eisoes yn bodoli fel rhan o'r Gorchymyn Diogelwch Tân ar gyfer Cyrff Rheoli Adeiladu (Awdurdodau Lleol ac Arolygwyr Cymeradwy) i gael cyngor gan yr Awdurdod Tân ac Achub, pan fydd yr adeilad yn dod o dan y Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân).

Mae'r ddyletswydd honno'n rhoi'r hawl i'r Awdurdod Tân ac Achub gysylltu â'r Corff Rheoli Adeiladu ynglŷn â gofynion diogelwch tân yr adeilad cyn, yn ystod ac yn dilyn camau'r gwaith adeiladu. Mae hefyd yn darparu gwybodaeth hanfodol y bydd ei hangen ar yr Awdurdod Tân ac Achub yn dilyn cwblhau a meddiannu'r adeilad, er mwyn arfer eu dyletswydd i orfodi'r Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân).

Y posibilrwydd o gael Prif Awdurdod Tân ar gyfer cynnal Arolygiadau Diogelwch Tân

Mae'n amlwg ei bod yn bwysig inni sicrhau bod safonau diogelwch tân priodol ar gael ym mhob bloc uchel o fflatiau, ond nid ydym o'r farn y byddai pennu Prif Awdurdod Tân o reidrwydd yn fuddiol. Mae ein tri gwasanaeth yn cydweithio'n agos ar nifer o faterion, gan gynnwys arolygiadau diogelwch tân,

a byddwn yn trafod â nhw sut y gall y trefniadau hyn gael eu gwella ymhellach. Fodd bynnag, mae Awdurdodau Tân ac Achub yn dibynnu'n helaeth ar wybodaeth leol am safleoedd a landlordiaid. Mae'n bosibl y byddai ffordd o weithio sy'n rhy gaeth yn peryglu hynny. Ar lefel ymarferol, byddai unrhyw landlord sy'n berchen ar adeiladau uchel a rhai isel y tu allan i ardal Prif Awdurdod Tân ac Achub yn gorfod delio â dau Awdurdod Tân ac Achub yn lle un. Er enghraifft, pe byddai Awdurdod Tân ac Achub De Cymru yn cael ei bennu'n brif awdurdod, yna byddai rhaid i Gyngor Sir y Fflint ymdrin â'r achos mewn perthynas â blociau uchel o fflatiau, a byddai angen i Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru ymdrin â'r gweddill o'r ystad.

Rheoliadau Adeiladu

Mae Llywodraeth y DU wedi sefydlu adolygiad annibynnol o reoliadau adeiladu a diogelwch tân. I weld cylch gorchwyl yr adolygiad, ewch i:

<https://www.gov.uk/government/news/independent-review-of-building-regulations-and-fire-safety-publication-of-terms-of-reference>

Mae'r cylch gorchwyl yn dangos y bydd yr adolygiad yn archwilio'r system reoleiddio bresennol, ac, ar sail tystiolaeth, yn gwneud argymhellion sy'n sicrhau bod y system reoleiddio'n addas i'r diben, gan roi sylw penodol i adeiladau preswyl uchel sydd ag amlfeddiannaeth.

Bydd Ysgrifenyddion y Cabinet yn cyfarfod â chadeirydd yr adolygiad, sef y Fonesig Judith Hackitt, i drafod yr ymrwymiad a'r angen i sicrhau bod canlyniadau'r adolygiad yn cael eu rhannu ar draws weinyddiaethau. Gallai'r canlyniadau gael goblygiadau ar gyfer y systemau rheoleiddio yn Nghymru, ac felly, bydd cynnal pethynas agos rhwng ein llywodraethau drwy gydol yr adolygiad yn hanfodol. I'r perwyl hwnnw, mae'r Ysgrifennydd Gwladol dros Gymunedau a Llywodraeth Leol wedi cadarnhau y byddai'n croesawu cydweithrediad agos â Llywodraeth Cymru ar waith sy'n ymwneud â'r adolygiad annibynnol o reoliadau adeiladu a diogelwch tân yn gyffredinol.

Deallwn y bydd yr adolygiad yn cyflwyno adroddiad interim yn ystod hydref 2017, ac adroddiad terfynol yn ystod gwanwyn 2018. Mae Llywodraeth y DU wedi ymrwymo i weithredu'n gyflym ar unrhyw argymhellion sy'n deillio o'r adolygiad hwn. O'n rhan ni, bydd Llywodraeth Cymru yn ystyried unrhyw argymhellion yn llawn.

3. Mesurau Ymarferol

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn bod hyrwyddo diogelu'r cartref rhag tân yn hanfodol. Gwyddom fod mwy o danau domestig yn digwydd fel canlyniad i ddamweiniau yn hytrach na chynhyrchion neu safleoedd anniogel. Mae cynghori pobl ar sut i aros yn ddiogel, felly, o leiaf yr un mor bwysig â chydymffurfio â safonau adeiladu neu safonau cynhyrchion.

Gan hynny, mae pob un o'r tri Gwasanaeth Tân ac Achub yn cynnig archwiliadau am ddim i asesu diogelwch y cartref rhag tân. Mae'r Gwasanaethau Tân ac Achub yn cael cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru i gynnal yr archwiliadau. Mae'r archwiliad yn cynnwys asesiad

cynhwysfawr o'r risgiau tân, cyngor ar sut i'w lleihau, ac offer diogelwch priodol, fel larymau mwg neu ddillad gwely anhylosg. Mae'r Gwasanaethau'n mynd ati i hyrwyddo'r rhaglen drwy nifer o ddulliau, ac maent yn gweithredu ar sail atgyfeiriadau gan asiantaethau eraill, fel Awdurdodau Lleol, cymdeithasau tai, sefydliadau yn y trydydd sector a'r heddlu. Ers cyflwyno Deddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004, pan gafodd y cyfrifoldeb ar gyfer y maes hwn ei drosglwyddo, mae'r tri Gwasanaeth wedi cwblhau dros 780,000 o archwiliadau; er mai ail ymweliad yw rhai o'r rheini, mae'r nifer yn cyfateb i 55% o'r holl anheddau yng Nghymru. Er nad oes data cymharol ar gael ar gyfer awdurdodaethau eraill, mae'r ganran honno'n amlwg yn sylweddol o ystyried nad oes neb yn cael ei orfodi i gael archwiliad – ac mae risg isel o dân mewn nifer o gartrefi, ac felly mae llai o angen i gynnal archwiliad ynddynt. Mae'r Gwasanaethau hefyd yn cynnig llawer o gyngor cyffredinol mewn perthynas â diogelwch rhag tân, gan gynnwys drwy ymgyrchoedd y wasg, digwyddiadau cyhoeddus, ysgolion, sefydliadau'r trydydd sector a'r cyfryngau cymdeithasol. Nid ydym o'r farn bod unrhyw broblem benodol o ran y gwaith hwn.

Mesurau Ataliol Ymarferol

Mae cyfarwyddyd arbenigol yn annog landlordiaid i gael cyngor arbenigol, fel sy'n briodol. Yn fwy cyffredinol, mae mesurau ataliol yn debygol o atal tân rhag lledu, os ydynt yn cael eu rhoi ar waith.

Adrannu

Mae adrannu effeithiol yn hanfodol i atal y tân rhag lledu. Os bydd tân yn lledaenu y tu hwnt i adraniad y tybiwyd sy'n ddiogel (e.e. fflat neu ystafell mewn gwesty), yna, fel a ddigwyddodd yn Nhŵr Grenfell, gall diogelwch yr adeilad cyfan fod dan fygythiad. Gall fod yn arbennig o anodd i ddiffodd tân pan fydd yn lledu i wagleoedd a phibelli mewnol.

Gall arolygiadau'r Gwasanaethau Tân ac Achub gadarnhau bod drysau tân a mesurau tebyg yn bresennol mewn ardaloedd cymunol. Mae hynny'n cynnwys drysau ffyrnt fflatiau yn gyffredinol; os ydynt yn rhan o'r ffin neu'r ardal gymunol, maent yn dod o dan y Gorchymyn Diogelwch Tân. Fodd bynnag, er y gall y Gwasanaeth ddwyn achos yn erbyn y person cyfrifol mewn achosion o'r fath, nid oes gan y Gwasanaeth awdurdodaeth dros breswylwyr preifat – felly mae newid drws ffyrnt fflat i ddrws tân yn aml yn mynd yn fater rhwng y landlord a'r tenant (neu'r rhydd-ddeiliad a'r lesddeiliad), ac mae'n bosibl na fydd yn fater sy'n cael ei ddatrys yn gyflym, neu o gwbl. Nid oes ateb hawdd i hyn o dan y Gorchymyn fel y mae ar hyn o bryd, sy'n pwysleisio'r achos dros gynnal adolygiad.

Fodd bynnag, ni all y Gwasanaethau Tân ac Achub arolygu mân addasiadau, fel turio trwy waliau o fewn neu rhwng fflatiau. Byddai'n well pe byddai Awdurdodau Tai Lleol yn ymdrin â hynny, gan fod y prif gyfrifoldeb ganddynt i asesu anheddau preswyl mewn perthynas â materion iechyd a diogelwch. Byddai hynny'n cynnwys pryderon mewn perthynas â diogelu'r adraniadau.

Systemau Chwistrellu

Mae gosod systemau chwistrellu gan landlordiaid neu ddatblygwyr yn cael ei gydnabod fel gweithred sy'n cyfranogi at fesurau diogelwch tân effeithiol. Ers mis Ionawr 2016, mae'n ofynnol o dan y Rheoliadau Adeiladu i gartrefi newydd a rhai sydd wedi'u haddasu gael system chwistrellu.

Rydym yn dechrau gweld bod cadwyn gyflenwi o systemau chwistrellu preswyl yn cael ei datblygu i fodloni'r gofynion newydd. I gychwyn, mae'r gweithgarwch wedi'i seilio ar y diwydiant ar gyfer systemau chwistrellu sydd eisoes yn bodoli.

Rydym yn croesawu'r ffaith bod NCH a Dinas a Sir Abertawe yn bwriadau ôl-osod systemau chwistrellu mewn adeiladau preswyl sydd wedi'u heffeithio gan ganlyniadau profion cychwynnol a'r rhai ar raddfa eang a gynhaliwyd gan BRE.

Yn achos gweithgareddau ôl-weithredol i adfer adeilad, y landlordiaid a/neu'r datblygwyr sy'n gyfrifol am y mesurau.

Effaith y llwyth gwynt ar inswleiddiad wal allanol

Fel mater ar wahân, rydym yn ymwybodol o adroddiad Bwrdd Achredu Prydain, sy'n nodi pryderon ynghylch y modd y mae asesu'r llwyth gwynt yn effeithio ar inswleiddiad y wal allanol, yn enwedig mewn adeiladau uchel. Rydym wedi ysgrifennu at gyrff rheoli adeiladu a chynlluniau hunanardystio personau cymwys i'w hatgoffa am y gofynion mewn perthynas â diogelwch strwythur o dan y rheoliadau adeiladu, a'r angen i fod ar eu gwylidwraeth wrth graffu ar amcangyfrifon strwythurol. Mae'r adroddiad yn dilyn nifer o achosion lle datgysylltodd paneli inswleiddio'r wal allanol oddi wrth flociau o fflatiau yn Lloegr ac yn yr Alban.

Mae'r Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol wedi cyfeirio'r adroddiad at y Pwyllgor Sefydlog ar Ddiogelwch Strwythur er mwyn cael eu cyngor. Byddwn yn cysylltu â Llywodraeth y DU ynglŷn â hyn ac ynglŷn ag unrhyw gyngor pellach, er mwyn cynllunio ein camau nesaf.

Paneli mawr ar adeiladau

Yn gynharach yn ystod yr haf roedd adroddiadau yn y wasg am flociau preswyl o fflatiau ym Mwrdeistref Southwark Llundain. Roedd y rhain wedi cael eu gwagio ac roedd y cyflenwadau nwy wedi eu torri oherwydd bod pryderon ynghylch p'un a oedd y gwaith cryfhau angenrheidiol wedi ei wneud ai peidio. Nodwyd bod angen gwneud y gwaith hwn yn sgil trychineb Ronan Point yn 1968, wedi i ffrwydrad nwy achosi i floc gwympto'n rhannol. Roedd swyddogion wedi cysylltu â Llywodraeth y DU ymlaen llaw i wneud yn siŵr nad oedd unrhyw adeiladau wedi'u nodi yn dilyn trychineb Ronan Point a oedd wedi'u lleoli yng Nghymru. Cadarnhawyd bod hynny'n wir.

Cawsom wybod yn ddiweddar bod yr ymchwiliad i adeiladau Southwark wedi codi pryderon ehangach. Roedd y pryderon hynny'n ymwneud â chryfder cyffredinol adeiladau sy'n cael eu hadeiladu â phaneli mawr, a hefyd y ffaith bod paneli o'r fath yn gallu tynnu oddi wrth ei gilydd, o achos bod cyfansoddiad y concret yn ehangu ac yn crebachu, sy'n gadael bylchau a all amharu ar adraniadau tân yr adeiladau hyn.

Mae swyddogion wedi ysgrifennu at Awdurdodau Lleol a landlordiaid cymdeithasol cofrestredig, gan ofyn iddynt yn y lle cyntaf i nodi unrhyw adeiladau sy'n defnyddio paneli o'r fath a chynnig gwybodaeth bellach amdanynt. Rydym yn aros am gyfarwyddyd ychwanegol gan y Pwyllgor Sefydlog ar Ddiogelwch Strwythur cyn bwrw ymlaen ymhellach.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gydweithio â phartneriaid ar draws y sectorau ac â Llywodraeth y DU, wrth inni geisio sicrhau bod yr ystod o faterion presennol a'r rhai sy'n dod i'r amlwg yn cael eu hystyried yn llawn a bod camau priodol yn cael eu cymryd.